

Research Paper

Pathology of the current situation of private research institutions in Iran

•Mehdi Goodarzi¹

1.Associate Professor, Department of Technology Management and Entrepreneurship, School of Management and Accounting, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Use your device to scan and read the article online

Citation: Goodarzi,M,(2024). [Pathology of the current situation of private research institutions in Iran (Persian)]. *Journal Strategic Studies of Public Policy*, 14(50),102-125.10.22034/sspp.2024.2018012.3525

<https://doi.org/10.22034/sspp.2024.2018012.3525>

Received: 17 Dec 2023

Accepted: 1 May 2024

Available Online: 20 Jun 2024

Keywords:

Private research institutes, Ministry of Science, Pathology, Research and Development, Business Licensing Facilitation Law.

ABSTRACT

According to the establishment law of the Ministry of Science, Research and Technology, the task of planning, granting licenses, monitoring and evaluating research institutions (both private and public) is under the charge of this ministry. By the end of the spring of 1402,165 private research institutes received their licenses in five fields: humanities and social sciences, art and architecture, technical and engineering, basic sciences and agriculture. However, emerging some challenges including the increasement of research costs and the inability to attract and maintain specialized human resources, many of these institutions bankcrpoted. Yet, comparing the performance of these institutions to peer institutions, bring out some doubts for STI policymakers concerning to their effectiveness. In this article, employing qualitative methods, thematic analysis and relevant techniques, The most important obstacles to the establishment and development of these institutions have been identified, and corresponding solutions have been proposed to the policy-making and implementing bodies in this field. The result of thie research shows the imbalance and heterogeneous distribution of private research institutes in Iran, such that Tehran province hosts 70% of private research institutes in the country, there is not any private research institution in 14 provinces of the country. It worth mentioning, the duties and position of private research institutes do not define in the roadmap of research activities in Iran.

* Corresponding Author:

Mehdi Goodarzi

Address: Associate Professor, Department of Technology Management and Entrepreneurship, School of Management and Accounting, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

E-mail: goodarzi@atu.ac.ir

مقاله پژوهشی

آسیب‌شناسی وضعیت موجود واحدهای پژوهشی خصوصی در ایران

* مهدی گودرزی^۱

۱. دانشیار گروه مدیریت فناوری و کارآفرینی، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

چکیده

بر اساس قانون اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وظیفه برنامه‌ریزی، صدور مجوز، نظارت و ارزیابی مؤسسات پژوهشی برعهده این نهاد می‌باشد و تا انتهای بهار سال ۱۴۰۲، ۱۶۵ موسسه پژوهشی خصوصی در کشور مجوز فعالیت دریافت کرده‌اند. اما از یک سو، با بروز مشکلاتی نظیر افزایش هزینه‌های پژوهشی و ناتوانی در جذب و نگهداشت منابع انسانی تخصصی، بسیاری از این مؤسسات در معرض تعطیلی و یا ورشکستگی قرار گرفته‌اند و از سوی دیگر، عملکرد این مؤسسات در مقایسه با سایر مؤسسات پژوهشی تردیدهایی را در حوزه سیاست‌گذاری علم، فناوری و نوآوری کشور در ارتباط با میزان اثربخشی آنها ایجاد کرده است. در این مقاله تلاش شده تا با استفاده از روش‌های کیفی و تحلیل محتوا، مرور ادبیات موضوع، مصاحبه و استفاده از نظرات خبرگان این حوزه و موسسان برخی از پیشروترین مؤسسات پژوهشی خصوصی، مهمترین موانع پیشروی ایجاد و توسعه این مؤسسات شناسایی شده و متناسب با آنها راهکارهایی به نهاد سیاستگذار و مجری در این عرصه پیشنهاد گردید. نتیجه این تحقیق نشان دهنده توزیع ناهمگون موسسه‌های پژوهشی خصوصی در کشور، نارضایتی از فرایند صدور مجوز فعالیت در بدو تاسیس، عملکرد نامناسب این مؤسسات در انتشار مقاله‌های پژوهشی بین‌المللی و داخلی و درآمدزایی اندک از محل خدمات پژوهشی است. تلاش در جهت توانمندسازی واحدهای پژوهشی در فرایند توسعه کسب و کارهای پژوهشی و نیز تغییر شاخص‌های سنجش عملکرد مؤسسات پژوهشی از جمله پیشنهادات ارائه شده در این مقاله است.

تاریخ دریافت: ۲۶ آذر ۱۴۰۲

تاریخ پذیرش: ۱۲ اردیبهشت ۱۴۰۲

تاریخ انتشار: ۳۱ خرداد ۱۴۰۲

کلیدواژه‌ها:

موسسه پژوهشی
خصوصی، وزارت علوم،
تحقیقات و فناوری،
آسیب‌شناسی، قانون
تسهیل صدور مجوزهای
کسب و کار

* نویسنده مسئول:

مهدی گودرزی

نشانی: دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده مدیریت و حسابداری، تهران، ایران.

رایانامه: goodarzi@atu.ac.ir

مقدمه

حوزه وظایف آن در زمینه واحدهای پژوهشی بخش خصوصی می‌پردازد، شامل: «شناسایی مزیت‌های نسبی، قابلیت‌ها، استعدادها و نیازهای پژوهش و فناوری کشور بر مبنای آینده‌پژوهی و معرفی آن به واحدهای تولیدی، تحقیقاتی، دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی و تحقیقاتی جهت بهره‌برداری و یا تأیید اساسنامه و صدور مجوز ایجاد یا توسعه هرگونه واحد آموزش عالی یا مؤسسه تحقیقاتی (اعم از دولتی یا غیردولتی)، رشته‌ها و مقاطع تحصیلی» است.

همان‌گونه که از حدود وظایف و اختیارات وزارت عتف مشخص است، مسئولیت کمک، برنامه‌ریزی، صدور مجوز، نظارت و ارزیابی بر مؤسسات پژوهشی خصوصی و یا دولتی، برعهده این نهاد است. براین اساس این وزارتخانه از لحاظ ساختاری انواع مؤسسات پژوهشی را به چهار گروه: مؤسسات تاسیس شده بوسیله بخش خصوصی، مؤسسات پژوهشی دولتی یا وابسته به نهادهای اجرایی، مؤسسات وابسته به نهادهای عمومی غیردولتی و مؤسسات پژوهشی که توسط دانشگاه‌ها تاسیس می‌شوند، طبقه‌بندی نموده است و برای تاسیس هرکدام از آنها آیین نامه ویژه‌ای را تدوین کرده است. تا انتهای بهار سال ۱۴۰۲، ۱۶۵ مؤسسه پژوهشی خصوصی در کشور در پنج حوزه: علوم انسانی و اجتماعی، هنر و معماری، فنی و مهندسی، علوم پایه و کشاورزی فعال هستند.^۱ در این میان، مؤسسات پژوهشی خصوصی که مجوز فعالیت خود را از وزارت عتف دریافت کرده‌اند با توجه به تغییرات محیطی صورت گرفته از جمله: قانون تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار مصوب اسفند ۱۴۰۱ مجلس شورای اسلامی و

در دهه‌های اخیر، رشد فعالیت‌های علمی تاثیر مستقیمی بر توسعه فناوری و بدنبال آن توسعه اقتصادی کشورهایی که در این زمینه سرمایه‌گذاری کرده‌اند، داشته است. مطالعات مختلفی رابطه مستقیم بین افزایش دستاوردهای علمی و پیشرفت فناوری‌های بشری از یک سو و ایجاد رشد اقتصادی و بهبود رفاه ملی را از سوی دیگر نشان می‌دهد به طوری که ظهور اقتصادهای دانش بنیان، به اولویت سرمایه‌گذاری در حوزه علم، فناوری و نوآوری از سوی دولت‌ها انجامیده است (قاضی نوری و فرازکیش، ۱۳۹۷). به همین سبب، سوق دادن فعالیت‌های پژوهشی، فناوری و نوآوری به سوی حل معضلات و رفع نیازهای واقعی ایران با توجه به آمایش سرزمین و انجام نوآوری در مرزهای دانش برای تحقق مرجعیت علمی در زمره راهبردهای کلان اشاره شده در سند نقشه جامع علمی قرار گرفته است (کیایی طالقانی و همکاران، ۱۳۹۹). همچنین برای دستیابی به فناوری‌های جدید و رسیدن به سطوح بالای توسعه در کشورها، سرمایه‌گذاری در حوزه تحقیق و توسعه و نیز تاسیس و ساماندهی نهادهایی که کمیت و کیفیت فعالیت‌های پژوهشی در جامعه را ارتقا دهند، از جمله الزام‌های تحقق این امر به شمار می‌آیند.

در ایران با تاسیس وزارت علوم تحقیقات و فناوری (عتف) در سال ۱۳۸۳ و بر اساس قانون اهداف، وظایف و تشکیلات این وزارتخانه؛ مأموریت‌ها و وظایف گوناگونی برای سیاستگذاری، مدیریت، اجرا و ارزیابی فعالیت‌های پژوهشی برعهده این مجموعه نهاد شده است. به عنوان مثال در ماده ۲ این قانون، برخی از مأموریت‌های اصلی و حدود اختیارات وزارت عتف که به طور مستقیم به

۱. کلیه آمار ذکر شده در متن مقاله، مستند به مدارک ارائه شده به محقق توسط کارشناسان معاونت پژوهشی وزارت عتف و مصاحبه‌های صورت گرفته با ایشان در بهار سال ۱۴۰۲ است.

اصول علمی جدید دست می‌یابد (گلبرندسن^۳، ۲۰۱۱). در تعریف دیگر، مؤسسات تحقیقاتی سازمان‌هایی هستند که در فعالیت‌های تحقیق و توسعه دخیل هستند، اما اغلب به طور رسمی به آموزش در مقطع دکترا نمی‌پردازند، اگرچه ممکن است دانشجویان دکترا در بین کارکنان خود داشته باشند و روابط نزدیکی نیز با دانشگاه‌های مجاور خود برقرار نمایند. مالکیت، جهت‌گیری و ساختار مالی بین انواع مؤسسات تحقیقاتی و بین کشورهای مختلف، متفاوت است (گلبرندسن، ۲۰۱۱). موسسه‌های پژوهشی در پاره‌ای از مقاله‌های علمی به عنوان نقطه تمرکز نظام نوآوری قلمداد شده‌اند و نقش عمده‌ای هم در طرف عرضه و هم در طرف تقاضا بر دوش آنها نهاده شده است (نصری، قاضی نوری و ردایی، ۱۴۰۱).

انجام فعالیت‌های تحقیقاتی از دیر باز، ابزار توسعه و گسترش دانش بشر بوده و سازمان‌های تحقیقاتی به عنوان یکی از متولیان امر پژوهش از طریق انجام تحقیقات کاربردی، توسعه‌ای و بنیادی مرزهای علم و دانش را در تمام زمینه‌ها گسترش داده و راه‌حل‌های منسجمی را برای چالش‌هایی که بشر دچار آنها شده است ارائه می‌نمایند. اما این یافته‌ها و نتایج تحقیقاتی تا هنگامی که در عرصه عمل بکار گرفته نشوند و عواید آنها نصیب جامعه نشود، نمی‌توانند منشاء ایجاد رفاه عمومی و کسب ثروت در جوامع انسانی باشند. در واقع، رهیافت‌های نوین در سیاست‌گذاری توسعه پژوهش، بر لزوم ملموس بودن آثار اقتصادی و اجتماعی فعالیت‌های پژوهشی تأکید فراوانی نموده‌اند (غلامی و همکاران، ۱۳۹۷). یافته‌های تحقیقاتی نباید به گوشه کتابخانه منتقل و در آنجا نگهداری و پس از مدتی منسوخ گردند بلکه محققان باید تلاش کنند که یافته‌های خود را در

نیز بروز مشکلاتی نظیر: افزایش هزینه‌های پژوهشی و خروج نیروی پژوهشی ماهر از کشور، با چالش‌های متعددی مواجه شده‌اند.^۲ از این رو، هدف این مقاله بررسی مهمترین و عمده‌ترین موانع پیشروی مؤسسات پژوهشی خصوصی و پیشنهاد راه‌کارهای قابل اجرا جهت بهبود وضع موجود توسط وزارت عتف و سایر دستگاه‌های دخیل در این حوزه است. در این راستا مقاله حاضر به دنبال پاسخ به سوال محوری است؛ الف) وضعیت و مشکلات موجود بر سر راه اخذ مجوز، فرایند راه‌اندازی و ادامه فعالیت‌های واحدهای پژوهشی خصوصی در ایران چیست؟، و ب) چه سیاست‌ها و اقداماتی برای بهبود وضع موجود واحدهای پژوهشی خصوصی باید در دستور کار وزارت عتف قرار گیرد؟.

در ادامه، پس از مرور کلی مبانی نظری پژوهش و بررسی فعالیت‌های پژوهشی پیشین در داخل و خارج از کشور، ضمن بررسی وضع موجود واحدهای پژوهشی خصوصی، به جلسات هم‌اندیشی و مصاحبه‌های انجام شده با خبرگان حوزه پژوهشی کشور پرداخته می‌شود و در نهایت نتایج و پیشنهادهای حاصل از این پژوهش، ارائه می‌گردد.

۲- پیشینه پژوهش

در تعریف، موسسه تحقیقاتی سازمانی است که وظیفه اصلی آن انجام مطالعات نظام‌مند علمی در یک یا چند حوزه تخصصی که اغلب با استفاده از فرضیات علمی و فنی و انجام آزمایشات گوناگون، به حقایق نظریه‌ها و

۲. برگرفته از موارد ذکر شده در جلسات هم‌اندیشی اعضای هیات علمی موسس واحدهای پژوهشی خصوصی و سیاست‌گذاران و مدیران خبره این حوزه با معاون محترم پژوهشی وزارت عتف در طی جلسه‌های برگزار شده در بازه زمانی اسفند ماه ۱۴۰۱ تا تیر ماه ۱۴۰۲

3. Gulbrandsen

عرصه عمل (یعنی کسب و کار و صنعت) وارد نموده و از منافع آن بهره‌مند گردند.

توسعه نظام‌های ارزیابی در کنار رشد دیدگاه‌های رهبران سازمان‌های تحقیقاتی بزرگ، منجر به آن شد که نگرش سنتی به دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی دولتی به عنوان تولید کننده و اشاعه‌دهنده علم و دانش مورد تجدید نظر قرار گیرد و نگرش جدیدی نسبت به آنها شکل گیرد. به عنوان مثال، مؤسسات پژوهشی دولتی علاوه بر حل معضلات بنگاه‌های اقتصادی، در خصوص فناوری‌های جدیدی که به طور بالقوه امکان ایجاد کسب و کارها و صنایع جدید را دارند، نیز می‌توانند پژوهش نمایند (صفدری، کریم میان و عطارپور، ۲۰۲۳). در این نگرش جدید این مراکز دارای مسئولیت بیشتری در تبدیل دستاوردهای تحقیقاتی خود به عوامل فراهم کننده رشد اقتصادی، رفاه عمومی و ثروت جامعه می‌باشند (بندریان، ۱۳۸۴). در واقع اگرچه هنوز آموزش و پژوهش به عنوان ماموریت‌های اصلی و متداول دانشگاه‌ها همواره مطرح هستند و بررسی نقش دانشگاه‌ها در طی سده‌های گذشته نشان‌دهنده این است که نقش‌های آموزشی و پژوهشی بیشتر از سایر نقش‌ها مورد تاکید و وفاق محققین بوده است؛ اما در خصوص چگونگی، ترکیب و نوع ایفای این نقش‌ها دیدگاه‌های متعددی ارائه شده است. بطور کلی نقش آموزشی و تربیت نیروی انسانی دانشگاه‌ها در تمامی دیدگاه‌ها پذیرفته شده است اما در خصوص کارکرد پژوهشی و تولید دانش در دانشگاه و نوع پژوهش‌های دانشگاهی، دیدگاه‌های متفاوتی ارائه شده است (راسموسن، مون و گلبرندسن، ۲۰۰۶). به عنوان مثال از دیدگاه موسوی و احمدی (۱۳۹۹) دانشگاه‌ها فعالیت‌های

تحقیقاتی بنیادی باید انجام دهند تا زمینه تقویت بنیان‌های دانش داخلی را فراهم سازند چراکه در صورت بروز ضعف در بنیان‌های دانش بومی در بلندمدت، بنگاه‌های اقتصادی در برابر رقبایشان تضعیف خواهند شد. با توجه به اینکه بنگاه‌های اقتصادی در بخش خصوصی به سبب هزینه‌زا و دیر بازده بودن پژوهش‌های بنیادی تمایل چندانی به انجام این دسته از تحقیقات ندارند، به همین سبب یکی از فعالیت اصلی دانشگاه‌ها انجام چنین پژوهش‌هایی است. در این میان، مؤسسات پژوهشی خصوصی و دولتی از نتایج پژوهش‌های دانشگاهی استفاده کرده و با توسعه آنها در علوم کاربردی تلاش می‌کنند تا صنعت از نتایج این پژوهش‌ها بهره‌مند شوند (موسوی و احمدی، ۱۳۹۹).

از دیدگاه گلدبرنسن (۲۰۱۱) مؤسسات تحقیقاتی را می‌توان «سازمان‌های ترکیبی»^۵ در نظر گرفت که در بین یک دوگانگی حوزه‌های فرهنگی با ارزش‌های متفاوت قرار گرفته‌اند. برای حفظ ترکیب خود و زنده ماندن در طولانی مدت، مؤسسات تحقیقاتی باید خود را با هنجارها و ارزش‌های مختلف این حوزه‌ها از طریق ایجاد و حفظ مشروعیت سازمانی، تطبیق دهند. برای توضیح بیشتر در مورد هنجارها و ارزش‌های بیرونی پیش روی این سازمان‌ها، ترسیم دیدگاهی درباره فرهنگ‌های پیرامون سیاست علمی می‌تواند مفید باشد. الزینگا و جیمیسون^۶ (۱۹۹۵) بیان می‌کنند که سیاست علمی بستری برای چهار فرهنگ رقیب است: فرهنگ دانشگاهی، فرهنگ صنعتی، فرهنگ بوروکراتیک و فرهنگ مدنی. هر کدام از این فرهنگ‌ها، بر اساس مجموعه‌ای از هنجارها و ارزش‌هایی که اغلب با ارزش‌ها، نهادها،

5. hybrid organizations

6. Elzinga & Jamison

4. Rasmussen, Moen & Gulbrandsen

براساس مطالعه گیسلر و همکاران^۷ (۱۹۹۰) که مؤسسات تحقیقاتی و مراکز دانشگاهی را از نظر چرخه توسعه مورد بررسی قرار داده‌اند، مجموعه ای از عوامل کلیدی موفقیت برای مراکز تحقیقاتی دانشگاهی - صنعتی شناسایی کرده‌اند. این عوامل موفقیت شامل روابط با دانشگاه مرکزی، ارتباط با شرکت‌های صنعتی، شیوه‌های مدیریت داخلی، استراتژی‌های تحقیق و فناوری و همچنین، ویژگی‌ها و شایستگی‌های فردی کارکنان مرکز بوده است. در مراحل اولیه چرخه عمر این موسسه‌ها، عملکرد آنها می‌تواند تا حد زیادی به مشارکت بنیانگذاران، توانایی آن‌ها برای گردهم آوردن اعضای هیات علمی و ایجاد ساختار مناسب در روابط با دانشگاه وابسته باشد. در مراحل بعدی چرخه توسعه این موسسه، عوامل مختلفی مانند اهمیت کار با سرمایه‌گذاران تحقیقات صنعتی به عنوان بخشی از پروژه‌های تحقیقاتی مشترک که شامل تبدیل دانش تولید شده توسط موسسه به منافع صنعتی برای شرکت‌های شریک است می‌تواند بیشترین تأثیر را داشته باشند.

همان‌طور که اسپیر و پالمر^۸ (۱۹۹۸) بیان کرده‌اند، در صنایع پشتیبانی‌کننده از موسسه‌ها می‌تواند چالشی بین نیاز به پیگیری تحقیقات مساله‌محور توسط شرکت‌ها (مانند برخورداری از سطح بالاتر آمادگی فناوری) و تحقیقات دقیق‌تر از دیدگاه نظری (تحقیقات بنیادی و کاربردی با سطح پایین‌تر آمادگی فناوری) وجود داشته باشد که برای چاپ در مجلات فنی مناسب است. مؤسسات تحقیقاتی اغلب با سایر ارائه‌دهندگان تحقیقات که شامل دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی می‌شود، همکاری خواهند کرد. به عنوان مثال در اروپا، به عنوان بخشی از پروژه‌های تحقیقاتی که

سازمان‌ها و فرآیندهای توسعه سیاست علمی به طور مداوم تحت تأثیر این چهار فرهنگ قرار می‌گیرند. در چنین فضای پیچیده‌ای، مشروعیت به معنای ایجاد تطابق بین هنجارها و ارزش‌های درونی و بیرونی قطعاً یک کار دشوار است. فرهنگ دانشگاهی بر استقلال و آزادی آکادمیک تأکید دارد و تصویری از تحقیقات «تاب»، «نامحدود» و «بر پایه کنجکاوی» به عنوان یک پژوهش ایده‌آل برای همه انواع تحقیق و توسعه ارائه می‌کند. این مجموعه ارزش‌ها به خوبی در دانشگاه‌ها و بسیاری از آژانس‌های تأمین مالی تحقیقاتی تثبیت شده است. فرهنگ صنعتی، معمولاً در داخل شرکت‌ها و همچنین در سازمان‌های دولتی که برای حمایت از رشد اقتصادی و صنعتی یافت می‌شود، بر ارزش‌هایی مانند مزیت رقابتی و نوآوری تأکید دارد. تحقیق و توسعه به طور معمول به عنوان ابزاری برای ترویج این ارزش‌ها در نظر گرفته می‌شود و در نتیجه بر اساس آن بیان خواسته‌ها در میان کاربرانی که در تلاش برای نوآوری و رقابت هستند. فرهنگ بوروکراتیک بر ارزش‌های مرتبط با قوانین منظم، عقلانیت و برنامه‌ریزی بنا شده است. این بدان معناست که تحقیق و توسعه تا حد زیادی به عنوان ابزاری برای ایجاد اهداف قابل دستیابی و قوانین کارآمد برای نهادهای برنامه‌ریز و تنظیم‌کننده روابط به شمار می‌آید. اما توصیف فرهنگ جامعه مدنی دشوارتر از سایر فرهنگ‌هاست، اما تأثیر آن اغلب بیشتر است. این فرهنگ به صراحت در جنبش‌های اعتراضی مختلف علیه ارزش‌های سه فرهنگ دیگر دیده می‌شود. دیدگاه‌های زیست محیطی، حقوق حیوانات، و مشارکت دموکراتیک در تدوین و اجرای تحقیق و توسعه از جمله مواردی است که در فرهنگ مدنی وجود دارد. این چهار فرهنگ که در فضای بخش عمومی، علمی، خصوصی و غیر علمی مؤسسات تحقیقاتی تأثیر می‌گذارند (گلبرندسن، ۲۰۱۱).

7. Geisler et al.

8. Speier and Palmer

فعالیت‌های پژوهشی در موسسه تحقیقاتی

برنامه تحقیقاتی	مرکز تحقیقاتی	سازمان تحقیقاتی مستقل
<p>برنامه تحقیقات از طریق دانشگاه‌ها، بیمارستان‌ها و دیگر سازمان‌های فنی اعلام می‌شود؛ تسهیلات و برنامه مرتبط با کارکنان براساس بخش‌ها و پروژه‌های تعهد شده توزیع می‌شود</p>	<p>مرکز تحقیقاتی در یک دانشگاه، بیمارستان یا دیگر سازمان‌های فنی مستقر می‌گردد و کارکنان و تسهیلات آن از ساختار نهاد میزبان جدا بوده و پاسخگویی مستقل دارد</p>	<p>سازمان تحقیقاتی مستقل، نهاد حقوقی مجزایی است که به منظور انجام تحقیقات مستقل براساس نیازهای اجتماعی و صنعتی تشکیل می‌گردد</p>

شکل ۱- مدل‌های اجرای پژوهش در موسسه‌های تحقیقاتی (فیلین و همکاران، ۲۰۱۴)

(برنامه‌ای) است. این برنامه‌ها توسط یک دانشگاه (یا گروهی از دانشگاه‌ها) اداره می‌شوند و توسط یک یا چند سازمان، مانند شوراهای (آژانس‌های تحقیقاتی) یا شرکت‌های صنعتی، تأمین مالی می‌شوند. کارکنانی که در انجام چنین برنامه‌هایی فعالیت می‌کنند، در یک بخش دانشگاهی خاص مستقر می‌شوند، جایی که سایر وظایف شغلی خود را انجام می‌دهند. در واقع، کار بر روی برنامه تنها بخشی از مجموعه کاری کلی آنهاست. از آنجایی که برنامه‌های تحقیقاتی دارای کارکنان یا امکانات اختصاصی نیستند، از ساختارها و فرآیندهای دیارتمان موجود مستقل نیستند. بنابراین از نقش‌های مدیریتی و اجرایی بخش دانشگاهی در اجرای آن برنامه‌ها استفاده خواهند کرد (فیلین و همکاران، ۲۰۱۴).

ب- مرکز تحقیقاتی: مراکز تحقیقاتی به طور معمول امکان ارائه یک گروه تعریف شده از برنامه‌ها یا پروژه‌های ابتکاری را فراهم می‌کنند که تعدادی از رشته‌های دانشگاهی را نیز در بر می‌گیرند. این

توسط برنامه‌های چارچوب اتحادیه اروپا تأمین می‌شود، مؤسساتی که در دانشگاه‌ها تاسیس شده‌اند، به وضوح دارای موضوعی تحقیقاتی و همچنین وظیفه آموزشی بوده و از طریق به کارگیری خروجی‌های دانشی اغلب این کار را انجام می‌دهد و با انتقال خروجی‌های تحقیقاتی، توسعه می‌یابند.

نوع‌شناسی فعالیت‌های پژوهشی در موسسه‌های تحقیقاتی خصوصی و مستقل

در یک تقسیم‌بندی کلی، مدل‌های برنامه تحقیقاتی، مرکز تحقیقات و سازمان تحقیقاتی مستقل، مدل‌های اجرایی پژوهش در موسسه‌های تحقیقاتی را به لحاظ ساختاری تشکیل می‌دهند (شکل ۱).

ویژگی‌های مربوطه برای هر یک از سه مدل عملیاتی موسسه‌های تحقیقاتی به شرح زیر در نظر گرفته می‌شود.

الف- برنامه تحقیقاتی: برنامه‌های تحقیقاتی به طور معمول شامل ارائه مجموعه‌ای از پروژه‌های تحقیقاتی تعریف شده و فعالیت‌های حمایتی در یک حوزه خاص

ایجاد یک سازمان تحقیقاتی مستقل از طریق یک شخص حقوقی جدید می‌تواند شامل تاسیس انواع مختلف شرکت‌ها باشد. به عنوان مثال یک شرکت خصوصی محدود تضامنی (اغلب یک شرکت غیرانتفاعی)، یا یک شرکت خصوصی با سهام محدود (که می‌تواند سرمایه‌اش به شکل سهامی توسط یک یا چندین سازمان تامین شود) از این جمله است.

پیشینه پژوهش در ایران

در ایران پژوهش‌های زیادی در زمینه وضع موجود و کارکردهای واحدهای پژوهشی خصوصی انجام نشده است، به همین سبب در این بخش فقط به نتایج دو پژوهش کاملاً مرتبط با موضوع این مقاله اشاره می‌شود. در مقاله خیاطیان و سلامی (۱۳۹۱) با عنوان «تبیین موانع استفاده بهینه از ظرفیت مؤسسات پژوهشی خصوصی در ایران» است. در این مقاله از دیدگاه خبرگانه، عدم شفافیت قانونی برای حمایت از این واحدها، اجرایی‌نشدن کامل معافیت‌های مالیاتی و بیمه‌ای و وجود بوروکراسی و انعطاف کم سیستم مدیریتی دستگاه‌های متقاضی در واگذاری پژوهش، مهمترین موانع در استفاده بهینه از ظرفیت مؤسسات پژوهشی خصوصی در ایران ذکر شده است. همچنین نویسندگان در انتهای مقاله پیشنهاد کرده‌اند که وزارت عتف از ایجاد تشکلی صنفی (نظیر اتحادیه، انجمن و ...) متشکل از نمایندگان این واحدها حمایت کند تا نمایندگان این تشکل، نسبت به پیگیری مسائل و مشکلات این مؤسسات از طریق قانونی اقدام نماید. علاوه بر این، وزارت عتف با تدوین آیین‌نامه‌ای برای رتبه‌بندی این مؤسسات و مکلف نمودن دستگاه‌های اجرایی به واگذاری طرح‌های پژوهشی خود به آنها، توزیع عادلانه پروژه‌های پژوهشی را بین بخش خصوصی و دولتی ممکن سازند. همچنین با توجه

مؤسسات در دانشگاه‌ها مستقر هستند و بنابراین می‌توانند به خدمات پشتیبانی دانشگاه به عنوان یک واحد سازمانی شناخته شده در دانشگاه دسترسی داشته باشند. با این حال، از آنجایی که مراکز تحقیقاتی خارج از ساختارهای سنتی دپارتمان‌های دانشگاه فعالیت می‌کنند، در مقایسه با برنامه‌های تحقیقاتی از استقلال بیشتری برخوردارند. همچنین در مقایسه با برنامه‌های تحقیقاتی، تمرکز راهبردی داشته و در مؤسسه میزبان و در خارج (و به‌ویژه در سطح بین‌المللی) دارای اعتبار بالاتری هستند. این مؤسسات دارای کارکنان اختصاصی مانند: مدیر، استاد، کارکنان مدیریت و اداری و سایر کارکنان دانشگاهی و تحقیقاتی و همچنین دانشجویان کارشناسی ارشد هستند.

ح- سازمان تحقیقاتی مستقل: سازمان‌های تحقیقاتی مستقل به طور معمول برای دستیابی به هدفی راهبردی (مانند: رسیدگی به یک چالش بزرگ اجتماعی) ایجاد می‌شوند و چنین مؤسساتی به طور معمول دسترسی به سطح قابل توجهی از سرمایه و منابع نیاز دارند. این گونه از سازمان‌های تحقیقاتی به شکل شخص حقوقی جداگانه تاسیس شده و باید کارکنان، دفتر مرکزی و در برخی موارد امکانات فنی اختصاصی داشته باشند و ممکن است در سایر مؤسسات شریک مستقر یا مشترک باشند. سازمان‌های تحقیقاتی مستقل اغلب از منابع مختلف، از جمله سازمان‌های دولتی و شرکت‌های صنعتی، بودجه دریافت می‌کنند. تشکیل این نوع مؤسسه به وضوح مستلزم ایجاد یک سازمان مجزا است که در مقایسه با برنامه‌های تحقیقاتی و مراکز تحقیقاتی به طور ضمنی از نظر جهت‌گیری راهبردی، چشم‌انداز و عملیات مستقل‌تر عمل می‌کند (فیلیپین و همکاران، ۲۰۱۴).

این مؤسسات را به وزارت عتف گوشزد می‌نماید. (ج) از آنجا که منبع اصلی درآمدزایی یک مؤسسه پژوهشی خصوصی، باید انعقاد قراردادهای پژوهشی تقاضامحور باشد، نتایج پژوهش مذکور نشان می‌دهد که این نوع مؤسسات در کسب منابع درآمدی پایدار از محل فعالیت‌های پژوهشی موفق نبوده‌اند. (د) تعداد اعضای هیات این مؤسسات پژوهشی خصوصی بسیار اندک بوده و بسیاری از اعضای هیات علمی این مؤسسات، خود عضو هیات علمی دیگر مؤسسات آموزشی عالی دولتی و غیر دولتی می‌باشند که اقدام به تاسیس واحد پژوهشی خصوصی نموده‌اند.

در مجموع مرور پیشینه پژوهش نشان می‌دهد که در ادبیات حوزه مدیریت و سیاستگذاری علم و فناوری چه در داخل و چه در خارج از کشور، پژوهش‌های گسترده‌ای پیرامون نقش و جایگاه مراکز پژوهشی خصوصی که مستقل از دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی بزرگ دولتی عمل کنند، انجام نشده است. در واقع به تعبیری می‌توان این گونه عنوان کرد که مراکز پژوهشی خصوصی که فقط براساس نیازها و یاددغه‌های اعضای هیات موسس خود تاسیس شده باشند به مانند هر بنگاه اقتصادی بیشتر متأثر از آمال و دغدغه‌های سهامداران و موسسان آنهاست. در این گونه از بنگاه‌های اقتصادی انعطاف‌پذیری احتمالی برای عقد قراردادهای پژوهشی با طیف وسیعی از شرکا چه در بخش دولتی و چه بخش خصوصی بالاتر بوده و امکان استخدام محقق براساس رویه‌های تعریف شده توسط سهامداران بنگاه اقتصادی آسان‌تر صورت می‌پذیرد. اما عمده‌ترین مخاطراتی که این دسته از بنگاه‌های اقتصادی با آن دست و پنجه نرم می‌کنند شامل: هزینه‌های بالای سرمایه‌گذاری اولیه برای خرید تجهیزات و ساختمان و نیز کسب شهرت در مقابل رقبای دانشگاهی و نیز پژوهشگاه‌های دولتی با سابقه

به ماده ۱۴۴ قانون مالیات‌های مستقیم (اصلاحیه ۱۳۷۱/۷/۲) در خصوص درآمد ناشی از فعالیت‌های پژوهشی موسسه‌های دارای مجوز تحقیق از وزارتخانه‌های ذی‌صلاح را به مدت ده سال از تاریخ اجرای اصلاحیه، معاف از مالیات می‌داند، وزارت عتف نسبت به اصلاح این قانون و قراردادان عبارت «به مدت ۱۰ سال از زمان تاسیس مؤسسه» نگرانی‌های این مؤسسات را مرتفع نماید. در نهایت وزارت عتف با استناد به تبصره بند ۲۴ ماده ۵۵ قانون شهرداری مصوب سال ۱۳۴۴ مجلس، با رایزنی با شهرداری، تریبی اتخاذ نماید که مؤسسات پژوهشی خصوصی نیز به عنوان شغل حرفه‌ای نظیر وکالت محسوب شده محسوب تا بتوانند در اماکن مسکونی فعالیت نمایند (خیاطیان و سلامی، ۱۳۹۱).

جنوی (۱۴۰۱) نیز در خصوص ارزیابی عملکرد مؤسسات‌های پژوهشی خصوصی بین بازه زمانی سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸، ۱۵۱ واحد پژوهشی غیردولتی دارای مجوز از وزارت عتف مورد ارزیابی قرار داده که مهمترین نکات حاصل از این پژوهش که مرتبط با مقاله حاضر است، به شرح زیر است.

الف) فقط عملکرد ۱۲ مؤسسه پژوهشی خصوصی از بین ۱۵۱ موسسه دارای مجوز از وزارت علوم، همسو با مأموریت‌ها و وظایف مندرج در اساسنامه آنهاست. بنابراین ایجاد سازوکار نظارتی لازم از سوی معاونت پژوهشی وزارت عتف جهت اطمینان از اجرای برنامه‌های تعهد شده توسط این مؤسسه‌ها مطابق با وظایف مندرج در اساسنامه شان باید در دستور کار قرار گیرد. (ب) با توجه به اینکه کل درآمدهای حاصل از مؤسسات بررسی شده در پژوهش مذکور کمی بیش از ۳۰۰ میلیارد ریال بوده است، ضمن اذعان به پایین بودن عملکرد مالی این مؤسسات، ضرورت انجام حسابرسی و وجود شفافیت مالی در

جهت جذب پروژه‌های پژوهشی است. به این ترتیب به نظر می‌رسد که راه اندازی کسب و کار و کارآفرینی در حوزه پژوهش به صورت مستقل مستلزم کمک‌ها و تسهیلاتی است که نهاد سیاستگذار در حوزه پژوهش حداقل در سال‌های ابتدای شکل‌گیری این مؤسسات از آنها باید به عمل آورد تا امکان بالندگی و کسب منابع درآمدی پایدار از محل فعالیت‌های پژوهشی به صورت مستمر توسط این بنگاه‌ها در سال‌های آتی فراهم آید.

روش پژوهش

قلمرو موضوعی این تحقیق، واحدهای پژوهشی بنیان‌گذاری شده توسط بخش خصوصی، قلمرو زمانی تحقیق حاضر فروردین تا شهریورماه ۱۴۰۲ و قلمرو مکانی تحقیق، کلیه واحدهای پژوهشی خصوصی کشور که مجوز فعالیت خود را از وزارت عتف دریافت کرده‌اند بوده است. رویکرد تحقیق حاضر از گونه پدیدارنگاری تفسیری است. در پدیدارنگاری با مطالعه درک اشخاص از دنیای پیرامون خود تلاش خواهد شد تا مسئله پژوهش از درون پدیده و توسط افرادی که در عمل آن مشکل را تجربه کرده‌اند، مورد مطالعه قرار گیرد. خروجی این دسته از مطالعه‌ها، تعداد مشخص از طبقات توصیفی است که هر کدام از آنها، معرف یک مفهوم متفاوت از پدیده نزد دسته خاصی از افراد حاضر در پژوهش است (مرتنز، ۲۰۱۰). همچنین روش تحقیق حاضر از حیث نتیجه، داده‌های جمع‌آوری شده و هدف تحقیق به ترتیب: کاربردی، کیفی و توصیفی بوده و استراتژی کلی تحقیق نیز تحلیل مضمون است.

به منظور آسیب‌شناسی وضع موجود واحدهای پژوهشی خصوصی تلاش شد تا از تکنیک‌های بررسی اسناد و مدارک، گروه کانونی و نیز مصاحبه

جهت جمع‌آوری داده‌های کیفی تحقیق استفاده شود. به این ترتیب که گروه مصاحبه شونده و نیز افراد شرکت‌کننده در نشست‌های تخصصی به عنوان نمونه تحقیق، همگی از بین صاحبان مؤسسات پژوهشی خصوصی، اعضای هیات علمی موسس واحدهای پژوهشی خصوصی و یا سیاستگذاران و مدیران خبره این حوزه (با حداقل ۱۰ سال سابقه مدیریت در امور پژوهشی) در بخش‌های خصوصی و دولتی در کشور انتخاب شدند. در ادامه، معاون محترم پژوهشی وزارت عتف از این افراد جهت تشریح مساعی و بیان دغدغه‌های خود پیرامون مهم‌ترین مسایل و مشکلات مربوط به فعالیت‌های واحدهای پژوهشی کشور و نیز بیان راه‌کارهای برون‌رفت از وضع موجود، به صورت رسمی دعوت به عمل آورد. در مجموع کلیه دغدغه‌ها و مشکلات در طی ۳ جلسه از اسفندماه ۱۴۰۱ تا تیرماه ۱۴۰۲ در محل اتاق جلسات معاونت پژوهشی وزارت عتف برگزار گردید. پس از برگزاری این نشست‌های گروهی (که در هر نشست به طور متوسط ۱۵ خبره حضور داشته‌اند) و نیز مصاحبه عمیق با ۵ عضو هیات علمی و صاحب موسسه پژوهشی خصوصی، اشباع نظری (از نوع اشباع مقوله‌ای) حاصل گردید. لازم به ذکر است که پس از هر مصاحبه، فرایند تحلیل داده‌ها انجام شده است و برای تحلیل داده‌ها از روش تحلیل پدیدارشناختی (دیکلمن، آلن و تانر، ۱۹۸۹) استفاده شده است. براین اساس تعداد ۷۴ مضمون پایه، ۹ مضمون سازمان‌دهنده و نیز ۷ مضمون فراگیر به عنوان مشکلات و راهکارهای حل آنها در مؤسسات پژوهشی خصوصی شناسایی شد و تمامی نشست‌ها و مصاحبه‌ها (با پروتکل نیمه ساختار یافته)، به شیوه حضوری و همراه با ضبط کامل جلسات انجام شده است. برای اعتباربخشی به نتایج حاصل از مصاحبه‌ها،

در نمودارهای ۱ و ۲ مشخص شده است. در این میان استان تهران با داشتن ۱۱۶ موسسه پژوهشی خصوصی (با مجوزهای اصولی و قطعی) بالاترین تعداد این مؤسسات را در بین استان‌های کشور به خود اختصاص داده است که حاکی از آن است که تهران به تنهایی میزبان ۷۰ درصد مؤسسات پژوهشی خصوصی کشور می‌باشد. پس از تهران استان اصفهان با داشتن ۹ موسسه در رده بعدی قرار دارد.

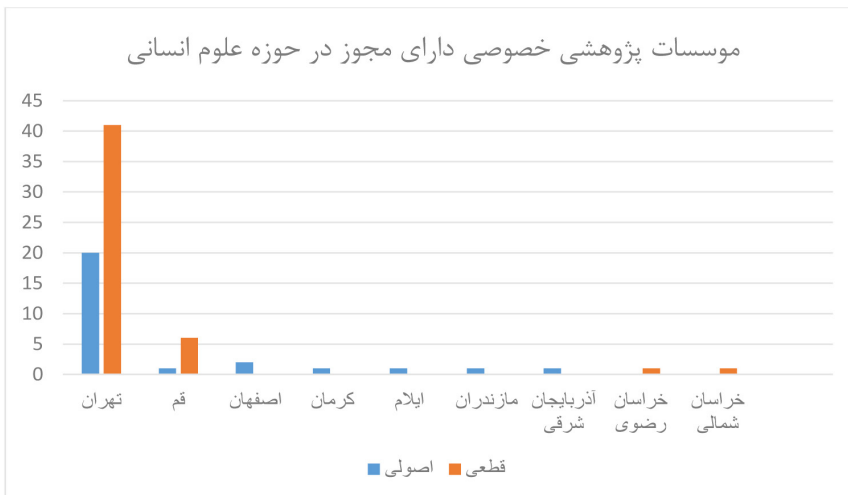
همانطور که از نمودار ۱ مشخص است تا پایان اسفند ۱۴۰۱، بیشترین مؤسسات پژوهشی خصوصی کشور در حوزه علوم انسانی مجوز تالیس دریافت داشته‌اند که در این بین استان تهران با ۴۱ مجوز قطعی و ۲۰ موافقت اصولی طلایه‌دار مؤسسات پژوهشی خصوصی این بخش می‌باشد و فاصله آن با سایر استان‌های کشور بسیار چشمگیر می‌باشد.

از ملاک‌های گوبا و لینکلن^۹ استفاده گردیده است. همچنین برای قابلیت اعتبار از بازبینی متون توسط پژوهشگر و شیوه به هم تنیدگی استفاده شده است. جدول ۱ نمونه‌هایی از تحلیل مضامین صورت گرفته در این پژوهش را نشان می‌دهد.

یافته‌های پژوهش

۴-۱- بررسی وضع موجود مؤسسات پژوهشی خصوصی براساس آمارومستندات معاونت پژوهشی

براساس اطلاعات ارائه‌شده توسط دفتر سیاستگذاری و برنامه‌ریزی پژوهشی وزارت عتف منتهی به اسفند ۱۴۰۱، تعداد کل مؤسسه‌های پژوهشی خصوصی ۱۶۵ موسسه بوده که از منظر ملاک‌هایی نظیر: حوزه اصلی فعالیت (به‌طور مثال علوم انسانی)، پراکندگی جغرافیایی (محل فعالیت) و نوع مجوز فعالیت آنها

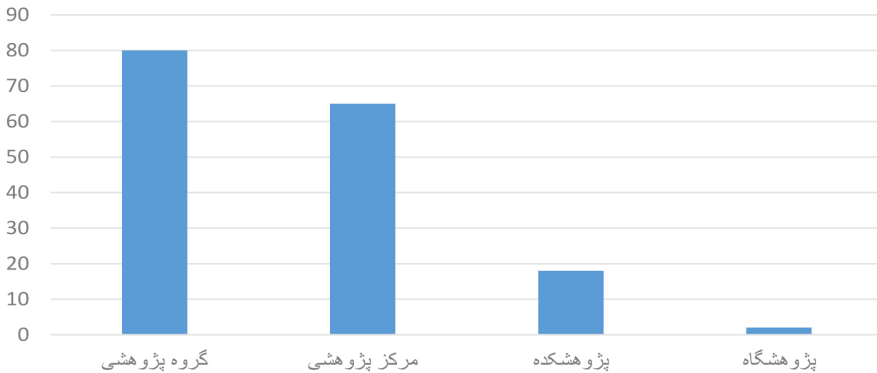

نمودار ۱- تعداد مؤسسات پژوهشی خصوصی دارای مجوز در حوزه علوم انسانی به تفکیک استان (معاونت پژوهشی وزارت عتف، ۱۴۰۲)

9. Goba & Linkoln

ساختار سازمانی واحدهای پژوهشی خصوصی دارای مجوز تا انتهای سال

۱۴۰۱

نمودار ۲- توزیع ۱۶۵ واحد پژوهشی خصوصی دارای مجوز براساس ساختار سازمانی (معاونت پژوهشی وزارت عتف، ۱۴۰۲)

در این جلسات در جدول زیر، کدگذاری شده و سپس، مضامین عنوان شده، مقوله‌های اصلی و فرعی حاصل از این نشست‌ها در دو دسته مشکلات واحدهای پژوهشی خصوصی و نیز راهکارهای رفع این مشکلات به منظور پاسخگویی به سوالات پژوهش طبقه‌بندی شده‌اند. لازم به ذکر است بخش مربوط به راهکارها با توجه به حجم مقاله و بزرگ بودن جداول، از متن مقاله حذف و به پیوست منتقل شده است.

در ادامه جمع بندی مهم ترین نتایج حاصل از مصاحبه با خبرگان به شرح زیر ارائه می‌گردد. لازم به ذکر است یافته‌های این بخش در جهت پاسخگویی به سوال اول مقاله یعنی مشکلات موجود بر سر راه اخذ مجوز، فرایند راه اندازی و ادامه فعالیت‌های واحدهای پژوهشی خصوصی در ایران بوده است.

نمودار ۲ به توزیع واحدهای پژوهشی بخش خصوصی به تفکیک ساختار سازمانی اختصاص دارد. «گروه پژوهشی» با درصد فراوانی ۴۸٫۵ درصد در صدر ساختار انتخابی توسط بخش خصوصی قرار دارد و بعد از آن به ترتیب «مرکز پژوهشی» با فراوانی ۳۹٫۴ درصدی، «پژوهشکده» ۱۱ درصد و «پژوهشگاه» یک درصد را به خود اختصاص داده اند.

برگزاری پنل خبرگان

همان‌گونه که در بخش روش تحقیق بیان شد، محتوای نکات اشاره شده در طی ۳ جلسه جهت آسیب‌شناسی وضعیت واحدهای پژوهشی بخش خصوصی، بازنگری در آیین نامه تاسیس این واحدها و نیز دریافت بازخورد از خبرگان و مدیران واحدهای پژوهشی خصوصی استخراج گردید که در ادامه خلاصه ای از مهم‌ترین موضوعات مطروحه

جدول ۱- جمع بندی مضامین مطرح شده در سه نشست برگزار شده پنل خبرگان

مقوله اصلی مضامین فراگیر	مقوله فرعی مضامین سازمان دهنده	کد گذاری باز جلسات (مضامین پایه)
	ضعف در قوانین و آیین نامه ها	۱- بدلیل تنوع موضوعی فعالیت های پژوهشی خصوصی تدوین یک آیین نامه برای رفع مشکلات کارگشاییست ۲- ضعف در آیین نامه تاسیس واحدهای پژوهشی خصوصی بدلیل نگاه دانشگاهی و دولتی وزارت عتف به بخش خصوصی ۳- نداشتن هیات ممیزه و مشکلات مربوط به جذب عضو هیات علمی در واحدهای پژوهشی خصوصی
مشکلات ساختاری و نهادی	ضعف جایگاهی و نقش آفرینی در اقتصاد و جامعه	۱- اثر بخشی کم خروجی های مؤسسات پژوهشی خصوصی در اقتصاد دانش بنیان کشور ۲- عدم حضور شبکه واحدهای پژوهشی غیر دولتی در پازل اقتصاد دانش بنیان ۳- مشخص نبودن جایگاه مؤسسات پژوهشی در زنجیره ارزش اکوسیستم نوآوری
	کاستی های فرهنگی و معرفتی	۱- ضعف در تعریف پروژه های پژوهشی بنیادی از سوی دولت و مشارکت دادن بخش خصوصی در این پروژه ها (۲) ۲- عدم اعتقاد بخش دولتی به هزینه کرد در زمینه تحقیق و توسعه ۳- مشکل جذب پروژه پژوهشی در بازار پژوهش بدلیل ماهیت دولتی بودن اکثر (پروژه ها) به خصوص در حوزه علوم انسانی ۴- عدم به رسمیت شناختن واحدهای پژوهشی خصوصی برای شرکت در مناقصات توسط سازمان برنامه و بودجه
مشکلات درونی و فردی	ضعف آموزشی و توانمندی کسب و کاری موسسان	۱- استاندارد نبودن توانمندی متقاضی تاسیس واحد پژوهشی ۲- آموزش کسب و کاری نداشتن موسسان واحد پژوهشی ۳- عدم تحلیل بازار و رقبا توسط بخش خصوصی پیش از تاسیس واحد پژوهشی
مشکلات سازمانی	ضعف در مشوق های حمایتی	۱- عدم برخورداری از حمایت های لازم بیمه ای و مالیاتی (۲) ۲- امکانات تحقیقاتی فراوانی واحدهای پژوهشی دولتی و عدم امکان بهرمندی از این امکانات توسط بخش خصوصی (۳) ۳- پایین بودن مبلغ جایزه انتخاب موسسه پژوهشی برتر بخش خصوصی در هفته پژوهش و قابل وصول نبودن چک آن چرا که دولت مستقیم نمی تواند به بخش خصوصی پولی دهد ۴- واحدهای پژوهشی خصوصی به ویژه نوپاها برای بقای خود فضای فیزیکی مناسب ندارند (۲)

مقوله اصلی مضامین فراگیر	مقوله فرعی مضامین سازمان‌دهنده	کد گذاری باز جلسات (مضامین پایه)
	کاستی های اجرایی دستگاه‌های متولی	۱- زمان بر بودن اخذ موافقت اصولی و قطعی (۲) ۲- رها شدن واحد پژوهشی پس از تاسیس از سوی وزارت عتف و عدم نظارت بر آنها (۲) ۳- عدم حضور مستمر وزارت عتف برای حل مشکلات واحدهای پژوهشی خصوصی ۴- تسری اقدامات ناصواب پژوهشگاه منحل شاخص پژوه به سایر واحدهای پژوهشی خصوصی از سوی وزارت عتف ۵- هرز رفتن انرژی مدیران واحدهای پژوهشی خصوصی برای حل مشکلات بیمه و مالیات در مواجهه با کارشناسان این دستگاه‌ها (۲)

متخصصانی از بخش خصوصی در کمیسیون‌های وزارت عتف در هنگام بررسی و صدور مجوز برای این نوع مؤسسات عنوان کرده‌اند.

خبرگان و مدیران واحدهای پژوهشی خصوصی در پاسخ به سوال «به نظر شما انگیزه افراد موسس برای ایجاد پژوهشکده خصوصی چه بوده است» مواردی چون: بکارگیری نسل جوان پژوهشگران و ایجاد انگیزه در دانش‌آموختگان جهت استخدام در مؤسسات پژوهشی خصوصی، ارضا حس کنجکاوی و انجام پژوهش اصیل را عنوان کرده‌اند.

بحث در خصوص یافته‌ها

همانطور که در این مقاله اشاره شد برای موفقیت و توسعه فعالیت‌های واحدهای پژوهشی خصوصی در یک کشور، عوامل گوناگونی نظیر: رابطه مستحکم بین دولت، دانشگاه و شرکت‌های صنعتی، شیوه‌های مدیریت داخلی و همچنین انتخاب و استفاده از کارکنان و پژوهشگران شایسته باید دست به دست هم‌دیگر دهند. اما در کنار این عوامل فراهم بودن سیاست‌گذاری مناسب و بسترهای نهادی لازم که تسهیل‌کننده این تعاملات باشد می‌تواند بیشترین تأثیر را در افزایش تعداد مؤسسات پژوهشی خصوصی در کشور به

بیشترین فراوانی پاسخ‌های خبرگان و مدیران واحدهای پژوهشی به سوال «بیشترین مشکلات موجود در فرایند پیش از تاسیس را» عدم ارائه مشاوره تخصصی به فرد متقاضی تاسیس موسسه پژوهشی خصوصی از سوی نهادهای صادرکننده مجوز و بی‌اطلاعی برخی از کارشناسان این نهادها از مفاهیم پایه کسب و کار و پژوهش؛ «در حین فرایند ثبت را» انعطاف‌ناپذیر بودن کارشناسان وزارت عتف و طولانی بودن فرایند و زمان تشکیل کارگروه و کمیسیون صادرکننده مجوز؛ و در نهایت «بیشترین مشکلات این مؤسسات در حین بهره‌برداری از مجوز تاسیس واحد پژوهشی خصوصی» را تعدد مراکز پژوهشی دولت رقیب و مشکلات مربوط پرداخت هزینه‌های بیمه و مالیات عنوان نمودند.

خبرگان و مدیران واحدهای پژوهشی در پاسخ به سوال «برای اصلاح این‌نامه موجود تاسیس واحدهای پژوهشی بخش خصوصی چه پیشنهاداتی دارید؟» مواردی چون: انتخاب معیارهای کیفی برای ارزیابی مؤسسات جدید التاسیس و عدم ارزیابی این مؤسسات با ملاک‌های سنجش مؤسسات پژوهشی دولتی، تسهیل فرایند جذب و استخدام هیات علمی در واحدهای پژوهشی خصوصی و نیز عضویت

راستا با نتایج پژوهش جنوی (۱۴۰۱)، نتایج مصاحبه‌ها و بررسی مستندات صورت گرفته در این پژوهش نیز نشان می‌دهد که بخش اعظمی از مؤسسات پژوهشی خصوصی غیرفعال بوده و وضعیت نامطلوبی به لحاظ کارکردی در حوزه خروجی‌های پژوهشی داشته‌اند.

نتیجه گیری

با توجه به اینکه یکی از اهداف این پژوهش آسیب‌شناسی وضع موجود و ارائه چشم‌اندازی برای آینده مؤسسات پژوهشی در کشور بوده است، در این بخش به منظور مقدمه چینی ارائه پیشنهادها سیاستی این مقاله به سیاست‌گذاران عرصه علم و فناوری کشور به ویژه معاونت پژوهشی وزارت عتف موارد زیر ارائه می‌گردد:

الف- در دو دهه اخیر، به نظر می‌رسد که میزان دخالت دولت در امور پژوهشی واحدهای خصوصی، از یک سو، با توجه به دیدگاه‌های ابراز شده توسط مدیران وزارت عتف که در مصاحبه‌های صورت گرفته در فرایند انجام این پژوهش ابراز شد، افزایش یافته است. از سوی دیگر، موسسان و مدیران واحدهای پژوهشی خصوصی نیز امید داشته‌اند که دولت به یاری کارآفرینان پژوهشگر آمده و آنها را در فرایند تاسیس و اداره واحدهای پژوهشی حمایت کند و اساسا با این امید پا در راه پر پیچ و خم کارآفرینی نهاده‌اند.

ب- برآیند دو دیدگاه مذکور در کنار تغییرات قانونی صورت گرفته در فضای کسب و کار ایران (نظیر: قانون تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار مصوب اسفند ۱۴۰۱ مجلس شورای اسلامی)، افزایش هزینه‌های تاسیس و پایدارسازی کسب و کارهای پژوهشی در کنار مشقات جذب و نگهداری از نیروی پژوهشی تخصصی توسط کارآفرینانی که قصد تاسیس

همراه داشته باشد. از آنجا که هدف پژوهش حاضر آسیب‌شناسی وضع موجود واحدهای پژوهشی در کشور و تبیین آینده پیشروی سیاست‌گذاران عرصه پژوهش جهت اتخاذ تصمیم‌های مناسب در این عرصه بود، با در نظر گرفتن یافته‌های این پژوهش می‌توان گفت که از مجموع ۱۶۵ موسسه دارای مجوز، استان تهران با داشتن ۱۱۶ موسسه پژوهشی خصوصی (با مجوزهای اصولی و قطعی) بالاترین تعداد این مؤسسات را در بین استان‌های کشور را با فاصله زیاد به خود اختصاص داده است که حاکی از آن است که تهران به تنهایی میزبان ۷۰ درصد مؤسسات پژوهشی خصوصی کشور می‌باشد. پس از تهران استان اصفهان با داشتن ۹ موسسه در رده بعدی قرار دارد. در واقع نابرابری در مجوز دهی و توزیع فعالیت‌های پژوهشی توسط بخش خصوصی در ایران بسیار چشمگیر است. به بیان دیگر، عدم وجود حتی یک موسسه پژوهشی خصوصی در ۱۴ استان کشور (شامل: سیستان و بلوچستان، هرمزگان، یزد، همدان، گیلان، اردبیل، کردستان، کرمانشاه، چهارمحال بختیاری، خراسان جنوبی، لرستان، همدان، یزد، سمنان و آذربایجان غربی) بسیار قابل تامل است. لازم به ذکر است یافته‌های این پژوهش با بخش عمده‌ای از نتایج و آسیب‌های عنوان شده در مقاله خیاطیان و سلامی (۱۳۹۱) و گزارش جنوی (۱۴۰۱) مطابقت دارد.

از این رو، به نظر می‌رسد جهت توسعه متوازن مراکز پژوهشی خصوصی، برقراری عدالت و کمک به توزیع متوازن انجام فعالیت‌های پژوهشی در سراسر کشور، باید از این پس در خصوص نحوه مجوز دهی به شرکت‌های بخش خصوصی متقاضی استقرار در شهر (استان) تهران تمهیدات خاصی اندیشیده شود و از توسعه مراکز تحقیقات خصوصی در سایر استان‌هایی که حتی یک مرکز پژوهشی خصوصی وجود ندارد، حمایت ویژه شود. علاوه بر این، هم

برخی از وظایف معاونت پژوهشی در فرایند بررسی را نمایند. در این صورت، وزارت عتف بیشتر در نقش سیاستگذار و ناظر نهایی بر فعالیت‌های پژوهشی ظاهر خواهد شد و اتحادیه‌های اجرایی بیشتری را برعهده خواهد گرفت. در این شیوه، معاونت پژوهشی مدارک مورد نیاز و هزینه‌های لازم برای صدور مجوز تاسیس واحد پژوهشی خصوصی را در درگاه mojavez.ir بارگزاری کرده و آموزش و مشاوره‌های لازم توسط اتحادیه مؤسسات پژوهشی غیر دولتی در گام اول به متقاضیان تاسیس واحدهای پژوهشی خصوصی داده می‌شود. در مرحله بعدی پس از بارگزاری مدارک لازم و شرکت در دوره‌های آموزشی، مجوز اولیه برای فعالیت واحد پژوهشی خصوصی به صورت ثبت محور از سوی وزارت عتف صادر شده و اتحادیه براساس تفاهم با وزارت عتف می‌تواند نظارت‌های لازم را بر فعالیت‌های این مؤسسات در سال اول داشته باشد و در صورت تخلف مؤسسات تازه تاسیس، گزارش لازم را به معاونت پژوهشی وزارت عتف ارسال نماید. بدیهیست در این شیوه، فعالیت‌های نظارتی این اتحادیه براساس سیاست‌های کلان تعیین شده در حوزه پژوهش و نیز ملاک‌ها و معیارهای ابلاغی وزارت عتف و در تعامل با اتحادیه به آنها ابلاغ شده و همان‌طور که پیشتر عنوان شد، این اتحادیه باید استانداردهای لازم از منظر توان کارشناسی و مشاوره را ابتدا از سوی معاونت پژوهشی اخذ نماید تا این اطمینان حاصل گردد که توانمندی لازم برای ارائه خدمات تخصصی به بخش خصوصی را داراست.

عدم دسترسی به برخی از خبرگان موسس واحدهای پژوهشی در استان‌های کشور جهت انجام مصاحبه، کمبود منابع تحقیقاتی داخلی و خارجی در زمینه پیشینه پژوهش و محدودیت زمانی موجود، از جمله محدودیت

مؤسسات پژوهشی خصوصی جدید را داشته‌اند، موجب نارضایتی توامان سیاستگذاران حوزه پژوهش در وزارت عتف و موسسان و مدیران واحدهای پژوهشی خصوصی از وضع موجود را پدیدآورده است چراکه بسیاری از مؤسسات پژوهشی نتوانسته‌اند پروژه‌های پژوهشی مناسبی را جذب نمایند و به پایداری مالی مناسبی برسند و وزارت عتف نیز از خروجی‌های پژوهشی این مؤسسات رضایت ندارد.

ج- به منظور بهبود شرایط موجود و آسان‌سازی فرایند تاسیس واحدهای پژوهشی مطابق با قانون تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار و سخت‌گیری بیشتر در فرایند صدور مجوز قطعی برای واحد پژوهشی خصوصی (ثبت محور صدور مجوز تاسیس و تایید محور شدن موافقت قطعی)، بهتر است معاونت پژوهشی وزارت عتف با ارائه مجوز موافقت اصولی، تاسیس واحدهای پژوهشی را ثبت محور نماید. این معاونت با شفاف‌سازی شرایط، مدارک، زمان و هزینه لازم برای صدور مجوز تاسیس واحد پژوهشی خصوصی در درگاه ojavez.ir، می‌تواند مشاوره لازم را به تمامی متقاضیان ارائه نماید و به این ترتیب رضایت طیف گسترده‌ای از کارآفرینان پژوهشی را به همراه داشته باشد. لازم به ذکر است که نظارت پسینی توسط معاونت پژوهشی بر عملکرد مؤسسات تاسیس شده در بازه زمانی ۳ ساله صورت می‌گیرد تا در مرحله اخذ مجوز قطعی، فرایند تایید محوری پس از ارزیابی موشکافانه عملکرد سه ساله موسسه رقم خورده و مانع سواستفاده مؤسسات پژوهشی با عملکرد ضعیف گردد.

د- در جهت افزایش نرخ مشارکت بخش خصوصی واقعی در فرایند تاسیس و صدور مجوز به مؤسسات پژوهشی خصوصی و تسهیل امور پژوهشگران، هیات مدیره و اعضای اتحادیه مؤسسات پژوهشی غیردولتی، می‌توانند از وزارت عتف تقاضای تفویض

اجرای این پژوهش بوده است.

علاقه‌مند قرار گیرد. به علاوه، با توجه به کمبود منابع تحقیقاتی در این زمینه پیشنهاد می‌شود محققان علاقه‌مند به ریشه‌های تاسیس واحدهای پژوهشی خصوصی و تبیین کارکردهای نوین این مؤسسات در هزاره جدید نیز بپردازند.

پیشنهادهای سیاستی

جدول ۲، به جمع‌بندی پیشنهادات پژوهش اختصاص یافته است. در این جدول به ازای هر آسیب‌شناسی شده، پیشنهاد بهبود و بازیگر و متولی اجرای هر پیشنهاد نیز مشخص شده است.

براساس نتایج حاصل از این تحقیق به محققان پیشنهاد می‌شود که با طراحی پرسشنامه و انجام یک پیمایش در سطح ملی، نیازمندی‌های پژوهشی استان‌های مختلف کشور مشخص شده و سپس با مقایسه با واحدهای پژوهشی موجود در هر استان، نیاز هر استان به واحدهای جدید پژوهشی مورد ارزیابی قرار گیرد. همچنین پیشنهاد می‌شود، برای مقایسه وضعیت واحدهای پژوهشی داخلی با وضعیت واحدهای پژوهشی در سایر کشورهای جهان، پیشنهاد می‌شود پژوهشی در این زمینه در دستور کار محققان

جدول ۲- جمع بندی نتایج و پیشنهادهای پژوهش به سیاستگذاران

بازیگر (بابازیگران) اصلی	پیشنهاد بهبود	آسیب/چالش موجود
معاونت پژوهشی وزارت عتف (سیاستگذار)	تلاش در جهت متنوع سازی واحدهای پژوهشی در سایر حوزه‌های علمی و ارائه مشوق به کارآفرینان پژوهشگر جهت تاسیس واحد پژوهشی در استان های فاقد موسسه پژوهشی	بیشترین مؤسسات پژوهشی خصوصی کشور به ترتیب در دو حوزه علوم انسانی و فنی-مهندسی مجوز تاسیس دریافت کرده‌اند و تعداد واحدهای پژوهشی دارای مجوز بین دو استان تهران و اصفهان با سایر استان های کشور بسیار چشمگیر است
معاونت پژوهشی وزارت عتف (سیاستگذار) اتحادیه مؤسسات پژوهشی غیردولتی (میانجی)	تلاش در جهت توانمندسازی واحدهای پژوهشی در فرایند توسعه کسب و کارهای پژوهشی	به لحاظ ساختار سازمانی، مؤسسات پژوهشی خصوصی بیشتر به شکل گروه پژوهشی و مرکز پژوهشی تاسیس شده و در گذر زمان بسیاری از مؤسسات توانسته اند حجم فعالیت‌های کسب و کاری خود را در حوزه پژوهش گسترش داده و تبدیل به پژوهشکده یا پژوهشگاه شوند
معاونت پژوهشی وزارت عتف (سیاستگذار)	تعیین حد نصاب درآمدهای سالانه ای که صرفاً از محل انجام پروژه‌های پژوهشی محقق شده، حسابرسی سالانه مؤسسات پژوهشی و منوط کردن تمدید یا صدور مجوز قطعی از سوی معاونت پژوهشی وزارت عتف به ارائه صورتهای مالی پیش از تمدید یا صدور این مجوز	عدم توفیق واحدهای پژوهشی خصوصی در کسب منابع درآمدی پایدار از محل فعالیت‌های پژوهشی و درآمدزایی از سایر روش های غیر مرتبط با حوزه تخصصی

بازنگر (بابا زیگران) اصلی	پیشنهاد بهبود	آسیب/چالش موجود
<p>معاونت پژوهشی وزارت عتف (سیاستگذار)</p>	<p>تغییر شاخص‌های سنجش عملکرد مؤسسات پژوهشی به مواردی چون: تعداد پروژه‌های پژوهشی صنعت محور یا رافع نیازهای جامعه موسسه پژوهشی، بکارگیری یا استخدام پژوهشگران مستقل و پرداخت حق بیمه تامین اجتماعی و یا داشتن گواهی تایید و رضایت از فعالیت‌های پژوهشی توسط کارفرمایان</p>	<p>عملکرد نامناسب مؤسسات پژوهشی خصوصی در انتشار مقاله‌های پژوهشی و نمایه شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی و داخلی معتبر</p>
<p>معاونت پژوهشی وزارت عتف (سیاستگذار) وزارت امور اقتصادی و دارایی (مجری)</p>	<p>انجام اقدامات لازم را در جهت الکترونیکی شدن کلیه فرایندهای درخواست مجوز و ایجاد شفافیت در فرایندهای تاسیس مؤسسات پژوهشی خصوصی</p>	<p>اهمال وزارت عتف در تبیین نوع، شرایط و فرآیند صدور، تمدید و لغو مجوز تاسیس موسسه پژوهشی خصوصی در سامانه mojavaz.ir</p>
<p>مرکز نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت وزارت عتف (مجری) معاونت پژوهشی وزارت عتف (سیاستگذار)</p>	<p>ثبت فعالیتها و مدارک پروژه‌های انجام شده به شیوه برخط توسط واحدهای پژوهشی خصوصی به صورت دوره ای و رتبه بندی این مؤسسات در جهت مدیریت اثربخش فرایند ارزیابی و نظارت</p>	<p>عدم سطح بندی و رتبه بندی واحدهای پژوهشی خصوصی</p>
<p>تشکیل کارگروهی متشکل از: نماینده اتحادیه مؤسسات پژوهشی غیر دولتی، نماینده وزارت عتف، یک نفر حقوقدان مسلط به امور پژوهشی و مالکیت فکری ((داوری</p>	<p>فراهم کردن امکان درخواست تجدید نظر و بررسی موضوع تاسیس واحد پژوهشی توسط یک نهاد بی طرف</p>	<p>عدم امکان رسیدگی مجدد به تقاضاهای تاسیس واحد پژوهشی خصوصی رد شده توسط وزارت عتف</p>
<p>وزارت عتف (سیاستگذار) شهرداری (مجری)</p>	<p>با استناد به تبصره بند ۲۴ ماده ۵۵ قانون شهرداری مصوب سال ۱۳۴۴ مجلس، با رایزنی با شهرداری، بهتر است ترتیبی اتخاذ شود که مؤسسات پژوهشی خصوصی به عنوان شغل و کسب و پیشه تجاری محسوب نگردد</p>	<p>عدم امکان استقرار واحدهای پژوهشی خصوصی در اماکن مسکونی</p>

آسیب / چالش موجود	پیشنهاد بهبود	باز یگر (بابا زیگرا) اصلی
عدم احساس نیاز کارآفرینان متقاضی تاسیس واحد پژوهشی خصوصی به ارائه هیچ گونه مدرک دایر بر توانمندی اداره یک کسب و کار پژوهشی	طراحی بسته آموزشی آشنایی بانحوه راه‌اندازی و مدیریت مؤسسات پژوهشی خصوصی توسط معاونت پژوهشی وزارت عتف شامل حداقل ۲۴ ساعت آموزش با سرفصلهایی چون: الف- قوانین بیمه و مالیات ب- ملاحظات اخلاقی و مالکیت فکری در اجرای پروژه‌های پژوهشی ج- آشنایی با سامانه‌های وزارت عتف و معاونت پژوهشی در زمینه پروژه‌های پژوهشی د- نحوه تلویز ملل کسب و کارهای پژوهشی ه- شیوه‌های مدیریت منابع انسانی در سازمان‌های پژوهشی و- آشنایی با فرایندهای راه‌اندازی و نظارت بر واحدهای پژوهشی خصوصی و "موظف نمودن نماینده هیات موسس (و مدیرعامل موسسه پژوهشی در شرف تاسیس) به شرکت در این کلاسهای آموزشی	معاونت پژوهشی وزارت عتف (سیاستگذار)
عدم حضور نماینده بخش خصوصی در کمیسیون بررسی کننده صلاحیت تاسیس واحدهای پژوهشی خصوصی	عضویت افراد متخصص از بخش خصوصی و نیز یک نماینده از اتحادیه مؤسسات پژوهشی غیردولتی با داشتن حق رای در کمیسیون بررسی کننده صلاحیت تاسیس واحدهای پژوهشی خصوصی	وزارت عتف (سیاستگذار) اتحادیه مؤسسات پژوهشی غیر دولتی (میانجی)

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش و تمامی اصول اخلاق پژوهش در این مقاله رعایت شده است

حامی مالی

این مقاله حامی مالی ندارد اما یافته‌های آن براساس پژوهشی است که به سفارش معاونت پژوهشی وزارت عتف و با حمایت مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور صورت گرفته است.

تعارض منافع

در این مقاله هیچگونه تعارض منافی وجود ندارد.

تشکر و قدردانی

نویسنده این مقاله مراتب سپاس خود را از همکاران معاونت پژوهشی وزارت عتف به ویژه آقایان دکتر نژاد ابراهیمی و موحد رستگار برای حمایت از انجام این پژوهش اعلام می‌دارد.

منابع

بندریان، رضا، (۱۳۸۴)، تجاری سازی و ارزیابی پتانسیل تجاری : رویکردها، سومین کنفرانس بین المللی مدیریت، دانشگاه صنعتی شریف.

جنوی، المیرا، ۱۴۰۱، ارزیابی کلان عملکرد مؤسسات پژوهشی غیر دولتی، مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور (به سفارش مرکز نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت وزارت عتف)

خیاطیان، محمدصادق و سلامی، رضا، (۱۳۹۱). تبیین موانع استفاده بهینه از ظرفیت مؤسسات پژوهشی خصوصی در ایران، بهبود مدیریت، سال ششم، شماره ۴.

غلامی، زهرا؛ آراسته، حمیدرضا؛ نوه ابراهیم؛ عبدالرحیم و زین آبادی؛ حسن رضا (۱۳۹۷)، طراحی الگوی کارکرد پژوهشی دانشگاه‌ها با رویکرد صنعت یاری، فصلنامه مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی، دوره ۸، شماره ۲۷

قاضی نوری، سید سپهر و فرازکیش، مهدیه (۱۳۹۷)، الگوی ارزیابی ملی علم، فناوری و نوآوری براساس شاخص‌های کارایی، اثربخشی و سودمندی، فصلنامه مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی، دوره ۸، شماره ۲۷

موسوی، آرش و احمدی، حسن (۱۳۹۹). استخراج ویژگی‌های اصلی نظام ملی نوآوری ایران از طریق ترکیب نظاممند تحقیقات، فصلنامه مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی، دوره ۱۰، شماره ۳۴.

نصری، شهره؛ قاضی نوری، سید سروش؛ ردایی، نیلوفر (۱۴۰۱). گونه‌شناسی ماموریت محور مؤسسات پژوهشی در نظام ملی نوآوری. سیاست علم و فناوری (4)15، 90-71: DOI: 2023.11127.1550.JSTP/10.22034

References

- Bandarian, Reza, (1384), commercialization and evaluation of commercial potential: approaches, the third international management conference, Sharif University of Technology.
- Gholami, Zahra; Araسته, Hamidreza; Abraham's grandson; Abdulrahim and Zainabadi; Hasan Reza (2017), Designing the research function model of universities with the aid industry approach, Strategic Public Policy Studies Quarterly, Volume 8, Number 27
- Janavi, Elmira, 1401, macro-evaluation of the performance of non-governmental research institutions, scientific policy research center of the country (commissioned by the monitoring, evaluation and quality assurance center of the Ministry of Ataf)
- Mousavi, Arash and Ahmadi, Hassan (2019). Extracting the main features of Iran's national innovation system through the systematic combination of research, Strategic Public Policy Studies Quarterly, Volume 10, Number 34.
- Nasri, Shahreh; Qazi Nouri, Seyed Soroush; Redaei, Nilofar (1401). Typology of mission-oriented research institutions in the national innovation system. Science and Technology Policy (4) 15, 90-71. DOI: 10.22034/JSTP.2023.11127.1550
- Ghazi Nouri, Seyed Sepehr and Farazkish, Mahdia (2017), National evaluation model of science, technology and innovation based on indicators of efficiency, effectiveness and usefulness, Strategic Public Policy Studies Quarterly, Volume 8, Number 27
- Khayatian, Mohammad Sadegh and Salami, Reza. (2012). Explanation of obstacles to the optimal use of private research institutes in Iran, Management Improvement, Year 6, Number 4.
- Diekelmann, N., Allen, D., & Tanner C.A. (1989). The NLN criteria for appraisal of baccalaureate programs: a critical hermeneutic analysis. 6th ed. Washington DC, National League for Nursing.
- Elzinga, A., & Jamison, A. (1995). Changing policy agendas in science and technology. In S. Jasanoff, et al. (Eds.), Handbook of science and technology studies. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Geisler, E., Furino, A. and Kiresuk, T.J. (1990) "Factors in the Success or Failure of Industry-University Cooperative Research Centers", Interfaces, vol. 20, no. 6, pp. 99-109.
- Gulbrandsen Magnus (2011), Research institutes as hybrid organizations: central challenges to their legitimacy, Policy Science, 44:215-230 DOI 10.1007/s11077-011-9128-4.
- Kiaie Taleghani N, Zeinababadi H, Araسته H, Abbassian H. (2020). [The Indetification of the Research Malfunctions in Iranian Higher Education System: A Qualitative Analysis of the Views and Experiences of Top Researchers, Experts and Research Policymakers in Iran (Persian)]. Journal Strategic Studies of Public Policy, 10(34), 36-55.
- Mertens, D.M. (2010). Research and Evaluation in Education and Psychology: Integrating Diversity with Quantitative, Qualitative, and Mixed Methods. 3Ed .Los Angeles: SAGE Publications.
- Rasmussen, E. Moen, Ø, Gulbrandsen M. (2006), Initiatives to promote commercialization of university knowledge. Technovation 26, 518-533.
- Safdari Ranjbar, M., Karimmian, Z. & Attarpour, M.R. (2023). Transition to the New Generation of Government Research Organizations; Functions and

- Policies. Journal of Science & Technology Policy, 15(4), 53-69. {In Persian}. DOI: 10.22034/JSTP.2023.11141.1559.
- Speier, C. and Palmer, J. (1998) "Creating and Sustaining a University Affiliated Research Center: The Center for MIS Studies at the University of Oklahoma", International Journal of Information Management, vol. 18, no. 6, pp. 457-459.
- Philbin, S. P., Jones, D., Brandon, N. P. & Hawkes, A. D. (2014), Exploring Research Institutes: Structures, Functioning and Typology, Proceedings of PICMET '14: Infrastructure and Service Integration.

بیوست

جمع‌بندی راهکارهای مطرح شده در سه نشست برگزار شده پبل خبرگان

مقوله اصلی (مضامین فراگیر)	مقوله فرعی (مضامین سازمان دهنده)	کد گذاری باز جلسات (مضامین پایه)
راهکارهای فردی	آموزش و فرهنگ‌سازی	<p>ضرورت توجه و کسب توانمندی بخش خصوصی در زمینه بازاریابی پروژه پژوهشی</p> <p>آموزش و توجه مؤسسات پژوهشی در خصوص جذب عضو هیئت علمی، جذب دانشجو، بیمه و مالیات، نحوه برگزاری دوره‌های آموزشی کوتاه مدت و ... توسط وزارت عتف</p> <p>فراهم سازی امکان و نحوه برگزاری دوره‌های آموزشی متناسب با ماموریت‌های مؤسسات پژوهشی بخش خصوصی</p> <p>تقویت فرهنگ رقابت‌پذیری در بین واحدهای پژوهشی خصوصی و تمایز بخشیدن به مزیت‌های مطلق و نسبی آنان</p>
راهکارهای ساختاری و نهادی	تسهیل‌گری و چابک‌سازی قوانین، ساختارها و رویه‌ها	<p>ضرورت تحریک تقاضای طرح پژوهشی از سوی بخش خصوصی و دولتی</p> <p>ایجاد شبکه همکاری‌های واحدهای پژوهشی</p> <p>کمک به بازآفرینی و شکل‌گیری درست هر یک از مراکز پژوهشی در زنجیره تامین و زنجیره ارزش توسعه اکوسیستم نوآوری (۲)</p> <p>بازنگری و چابک‌سازی فرایندهای اجرایی مجوزدهی به واحدهای پژوهشی خصوصی (۳)</p> <p>کمک به استقرار واحدهای پژوهشی در مراکز رشد یا در فضاهای تخصصی از سوی خیرین به وزارت عتف</p> <p>تدوین آیین‌نامه پژوهشگر مستقل برای به رسمیت شناختن شغل پژوهشگری و امکان پرداخت بیمه و بازنشستگی برای فارغ‌التحصیلان دانشگاه که جذب دانشگاه یا بخش‌های دولتی و خصوصی نمی‌شوند</p> <p>با توجه به تنوع موضوعی و ساختاری واحدهای پژوهشی، همه این واحدها نمی‌توانند از قواعد بازار آزاد و رقابت‌پذیری تبعیت کنند و لذا این موضوع در آیین‌نامه تاسیس و سنجش این واحدها لحاظ شود</p> <p>ایجاد ساختار دائمی در دفتر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی امور پژوهشی عتف جهت پایش مراکز پژوهشی</p> <p>احصا چالش‌های واحدهای پژوهشی و تدوین راهکار حل آنها در قالب آیین‌نامه هیات دولت و یا لایحه به مجلس (۲)</p> <p>ایجاد کارگروه تخصصی متشکل از روسای واحدهای بخش خصوصی تا بتوانند به درستی به درخواست‌ها در این حوزه رسیدگی نمایند.</p>

<p>مقوله اصلی (مضمین فراگیر)</p>	<p>مقوله فرعی (مضمین سازمان دهنده)</p>	<p>کد گذاری باز جلسات (مضمین پایه)</p>
		<p>اجرای پروژه تحقیقاتی بازطراحی، ایجاد و توسعه پایش اکوسیستم اقتصاد دانش بنیان مبتنی بر مؤسسات پژوهشی خصوصی نسل سوم -در ترکیب شورای عتف روسای سازمان‌های بیمه تامین اجتماعی، امور مالیاتی کشور و رییس دیوان محاسبات و یک نماینده هم از پژوهشکده های خصوصی اضافه گردند. -شرط داشتن مدرک دکترا برای عضویت هیات علمی واحدهای پژوهشی خصوصی حذف گردد. -فهرست واحدهای پژوهشی به دستگاه‌های مختلف ارسال گردد تا از ظرفیت آنها استفاده شود.</p>
<p>راهکارهای حمایتی</p>	<p>افزایش مشوق‌های حمایتی</p>	<p>۱- تسری برخی از امتیازات قانون حمایت از شرکت‌های دانش بنیان به واحدهای پژوهشی خصوصی (۲) ۲- ایجاد امکان جذب دانشجو دکترا یا پژوهشگر پسا دکترا در مؤسسات پژوهشی بخش خصوصی (۲) ۳- تسهیل آیین نامه مجوز تاسیس نشریات علمی برای مؤسسات پژوهشی خصوصی و مشارکت دادن بخش خصوصی در جشنواره تجلیل از پژوهشگران و فناوران برگزیده برای ایجاد انگیزه در پژوهشگران بخش خصوصی (۲) - محدودیت مالی اعلام شده برای چاپ مقالات علمی در نشریات واحدهای پژوهشی دارای مجوز چاپ برداشته شود. - امکان جذب سرباز امریه، دانشجوی دکترا و پسا دکترا در واحدهای پژوهشی خصوصی فراهم شود. - امکان استفاده از تسهیلات ارزی برای خرید کتاب و منابع علمی برای این مؤسسات فراهم شود - امکان گذراندن فرصت مطالعاتی اعضای هیات علمی در مراکز پژوهشی خصوصی فراهم شود. - برای مراکز پژوهشی خصوصی هیات ممیزه خاص جهت ارتقای اعضای هیات علمی در نظر گرفته شود. - تمامی حمایتها و مزایای واحدهای پژوهشی دولتی به واحدهای پژوهشی خصوصی نیز تسری یابد و این موضوع اعلام عمومی شود.</p>